

Conclusie.

Voor Gezang 12 is in den Gereformeerden openbaren, maar óók in den huiselijken en persoonlijken eeredienst geen plaats en bijgevolg niet in eenig Kerkboek der Una Sancta.

Het is te betreuren, dat de Generale Synode onzer Gereformeerde Kerken bij de uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen“ dit lied in dezen bundel heeft opgenomen.

Het is eveneens te betreuren, dat de tegenstanders dezer uitbreiding den inhoud ook van Gezang 12 niet of niet voldoende scherp hebben geformuleerd.

Nu dit gezang desondanks behoort tot die liederen, die voor kerkelijk gebruik zijn toegelaten behoeven Kerkeraden te besluiten dit lied niet te doen zingen, dienaren des Woords het niet op te geven, gemeenten het niet te zingen.

En te zijner tijd behoort dit lied uit ons Gereformeerd Kerkboek te verdwijnen om Gods eer en het welzijn der gemeente.

G. VISEE.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

UIT AMERIKA, II.

Ds H. J. Triesenberg krijgt in De Wachter een vraag te beantwoorden aangaande..... „geverfde lippen“. De vrager merkt op: „Het schijnt in dezen tijd stijl te worden, dat meisjes en jonge vrouwen loopen met geverfde lippen. Hier in de stad onzer inwoners is dat haast algemeen in de kerken, neemt men ook zoo deel aan de bondszegelen; in de Christelijke Hoogeschool het meerendeel van de meisjes-studenten alsoo.“

Deze vraagsteller wil Ds Tr. suggereeren, dat deze vrouwen en meisjes niet onder het vaandel van Koning Jezus maar onder de banier van den overster der wereld optrekken. Hij vraagt een beslissend antwoord.

Ds Tr. blijkt immuun voor deze suggestie. Hij zegt die vrouwen en meisjes in dezen wel niet te kunnen verstaan, maar tevens overtuigd te zijn dat vele van die lippen- en wangenvervende vrouwen den Heere liefhebben.

Ik vertel dit geval niet, omdat het op zichzelf zoo interessant is, maar omdat ik er in aansluiting aan mijn vorig artikel iets anders mee wil doen opmerken.

Inderdaad valt het den Nederlander op, dat in onze kringen, ik bedoel daarmede in de kringen van het gereformeerde volk in Amerika het wangen- en lippenverven zeer algemeen is. Men vindt het niet slechts in Grand Rapids en in andere steden maar ook op het platteland. Het is tamelijk algemeen ingeburgerd. Ik zie deze, minder smakelijke gewoonte, als een gevolg van de amerikaansche zucht naar uniformiteit. Meisjes, kinderen nog, van dertien en veertien jaar, beginnen er al mee en ze voelen zich diep ongelukkig wanneer de ouders het verbieden, want de vriendinnetjes doen het immers ook. Het is de schier onbepaalde macht van de dagbladpers, die ook in dit opzicht regeert. De advertenties bevatten suggestieve reclame, heele romans over ongelukkige liefdes, wanneer het lippenrood niet van de juiste fabriek komt en de nagel-paint het juiste merk mist. Heel Amerika is slaaf van de pers, en haar reclame. De groote zaken denken amblementen uit, er wordt een geweldige reclame mee gemaakt en niemand is tevreden eer hij zich ook in het bezit weet van dit massaproduct. Dat is de zucht naar uniformiteit, die in alles tot openbaring komt. Wij in Nederland zijn wat dit betreft precies het tegenovergestelde. Wanneer mijn buurman een huis bouwt van een bepaalden stijl is dat voor mij reden genoeg om een radicaal andere architectuur te kiezen. Onze vrouwen vinden het nooit leuk precies denzelfden mantel te dragen als haar vriendin en wanneer onze schemerlamp per ongeluk gelijkt op die van één onzer kennissen, zien we ons genoodzaakt er vooral een andere kap op te laten bouwen, om er althans eenige differentiatie aan te geven.

Men begrijpt, dat dit op zich zelf wel uiterlijke dingen betreft maar toch uit een dieperen grond moet voortkomen.

Wanneer men dan ook wat dieper doordringt in dit amerikanisme komt men tot de ontdekking, dat deze geest van gelijkschakeling, deze zucht naar uniformiteit het geheele amerikaansche leven beheerscht.

En hierin ligt een zeer groot gevaar voor het kerkelijke leven in Amerika. Een gevaar, dat ook de gereformeerde kerken bedreigt, en steeds meer bedreigen gaat, nu de nederlandsche taal definitief uitgeschaald wordt en door het jongere geslacht niet meer verstaan, gelezen of geschreven wordt.

Er zijn reeds kerken in de Chr. Ref. Church die én wat de liturgie én wat de prediking aangaat geheel door dit amerikanisme beheerscht worden. Ik bezocht in Grand Rapids een dezer kerken. Er heerschte een, wat men zou kunnen noemen, „deftige devotie“. Er werd heel veel gezongen en bijna altijd staande (alleen bij het bidden bleven alle mannen zitten). Nadat er gecollecteerd was, bleven de vier collectanten voor den preekstoel staan, terwijl de gemeente een lied zong, na het lezen der wet sprak de predikant een soort absolutie uit. Het klavier van het kerkorgel stond

voarin de kerk en de dame die speelde, verscheen telkens in een bruine toga, met witten kraag achter haar instrument. Al deze dingen zijn tenslotte te aanvaarden, wanneer de preek maar gereformeerd was geweest. Aan de orde was de behandeling van den Catechismus: „What do you understand by the communion of saints?“ (Wat verstaat gij onder de gemeenschap der heiligen?) Verder werd er uit en over den Catechismus niet veel gesproken. De prediker maakte onderscheid tusschen „onze“ kerk en „de kerk“. Onze kerk is het instituut waarvan deze gemeente deel uitmaakte, maar de kerk was de onzichtbare kerk. En volgens hem werd met de „gemeenschap der heiligen“ die kerk bedoeld. Om dit te illustreeren werd een ontroerend verhaaltje verteld van nonnetjes die in een ziekenhuis zaten te bidden bij een voorraanstaand protestantsch predikant en meer dergelijke vertelsels.

Het was op een der eerste Zondagen dat ik deze „preek“ te hooren kreeg. Eerst later ben ik gaan begrijpen hoe breed en hoe diep eigenlijk de geheele Chr. Ref. Church in Amerika door dit verwrongen kerkbegrip is aangetast. Men redeneert zoo: iedere denominatie heeft een stuk van de waarheid, ook onder de Baptisten en onder Methodisten en de Presbyterianen zijn heel vrome christenen. Onder ditzelfde aspect beschouwt men ook de uitzetting van Ds Hoeksema en de zijnen. Wanneer men gaat argumenteeren, dat hier toch feitelijk de sleutelen van het hemelrijk zijn gehanteerd kijkt men op alsof men het water van de Niagara-waterval inplaats van naar beneden naar boven zag stroomen. Verschillende predikanten uit de Chr. Ref. Church, die ik hierover sprak verklaarden rond uit, dat zij groot respect hadden voor Ds Hoeksema, en het betreunden, dat hij eruit gezet was, maar het felt op zichzelf vonden ze niet zoo erg. Ds Hoeksema was een kind van God en heeft gedaan wat hij meende te moeten doen, hij heeft nu een eigen kerkengroep, onder de vele honderden kerkengroepen die Amerika telt, en daar heeft men vrede mee. En het artikel van de Apostolische geloofsbelijdenis: „Ik geloof in de gemeenschap der heiligen“ wordt via dit, naar de begeerte van eigen vleesch getrokken wissel, op dood spoor gereden. Heel dit stuk van onze geloofsbelijdenis, dat nog ledere Zondag in de Chr. Ref. Church van Amerika wordt gelezen en waarop heel de gemeente nog zeer dévoot staande antwoordt, wordt op die manier een abstractie, die in de praktijk waardeeloos is. Want men zegt wel en men preekt wel met ontroerende verhalen, dat de gemeenschap der heiligen over alle denominaties gaat, maar in de praktijk beschouwt men alle kerkjes als kruideniers-winkeltjes en zoekt ledere groep voor „zijn“ kerk klanten te winnen. Op de plaats waar ik logeer bestaant naast de Chr. Ref. Church ook de Ref. Church, met een orthodox predikant, en een hollandsche gemeente. Maar van een oefening van de „gemeenschap der heiligen“ tusschen beide groepen heb ik nog geen spoor ontdekt.

Men begrijpt tot welke kerkverwoestende gevolgen dit leiden moet. Practisch schakelt men de belangrijkste geboden uit de tafel der wet uit. Dat ieder, die zich niet voegt bij de zuivere kerkopenbaring afgoden-dienst pleegt, wordt in Amerika niet verstaan. Ieder mag tenslotte in zijn eigen kerkengroepje zalig worden. Dat leidt tot een gerustheid in het kerkelijk leven die deformeerd werkt. Ik zie dit hier duidelijk in verband met de kwestie rondom Ds Hoeksema en de zijnen. De besluiten van de Synode der Chr. Ref. Church aangaande uitzetting van dezen predikant vindt, voor zoover ik heb kunnen nagaan, (en ik heb er reeds zeer velen naar gevraagd, omdat ik mij bijzonder voor deze zaak interesseer), geen resonans bij de gewone leden (en evenmin bij verschillende predikanten). Men haalt er de schouders over op, en zegt: „jammer dat het gebeurd is. Ds Hoeksema is zoo gereformeerd als het maar kan, wat jaloezie onder professoren en predikanten enz. Niemand geloof dan ook, dat deze uitzetting een toepassing is geweest van de sleutelmacht“.

v. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

„DE PROBLEEMSTELLING“.

Het valt niet te ontkennen, dat ons politieke leven zich in een impasse bevindt.

Een impasse, niet eerst nu ontstaan, maar reeds jaren terug, welke alleen thans steeds sterkere en scherpere vormen begint aan te nemen.

De deputatenrede van Dr Colijn in 1929 gehouden voor de Deputatenvergadering, welke de titel droeg „Met gesterkte handen“ legt daarvan reeds getuigenis af.

Een impasse, welke een gevolg was van de verbreking van de samenwerking der Prot. Chr. en Roomsche Kath. volksvertegenwoordigers, welke in 1925 een felt was geworden.

Zien wij juist, dan ligt de oorzaak dezer breuke reeds in 1917 toen het compromis van de onderwijsbeveiliging en de invoering van het evenredig kiesrecht voor mannen, zoowel als vrouwen in beginsel

werd tot stand gebracht. Sindsdien heeft het nog met vallen en opstaan geduurd tot 1925 eer dat een definitieve breuk openbaar werd, maar onmiskenbaar waren er toen reeds scheuren zichtbaar. Daarbij komt, dat ook ten aanzien van de Indische staatsregeling lijnen werden getrokken, die geheel in strijd waren met het beleid voordien gevoerd onder Ministers van Koloniën en Gouverneurs-Generaal van A.R. signatuur.

De brochure Colijn „Koloniaal vraagstukken van vandaag en morgen“ geeft hierover nadere inlichtingen.

De breuke in 1925 tot openbaring gekomen nam steeds grooteren omvang aan, totdat in 1933 de vorming van een kabinet op breede basis plaats vond, waarin o.a. Mr P. J. Oud als Minister van Financiën optrad. Sindsdien bleef het krammen en lijmen, tot de oorlog in 1940 uitbrak en een geheel andere situatie zich voordeed.

Wie de verwachting koesterde dat na de bevrijding een verhelderde staatkundige situatie zijn intrede zou doen werd daarin teleurgesteld, terwijl de huidige toestand ten aanzien van het Indische vraagstuk duidelijk doet zien, dat er ten aanzien van zoo diep ingrijpende aangelegenheden als de hervorming van onze staatsinrichting, aangekondigd in de rede van H. M. de Koningin d.d. 7 December 1942 gehouden, allesbehalve homogeniteit bestaat in de overtuigingen van onze volksvertegenwoordigers, welke koers moet worden gestuurd om deze herziening in veilige haven te brengen met behoud van de RIJKSEENHEID.

‘t Ligt voor de hand, dat de ernstige medelevende politicus zich afvraagt: wat is daarvan nu de oorzaak?

Is er geen saambindende band meer tusschen de Prot. christelijke volksvertegenwoordigers en die van de Roomsche-Katholieke fractie? Is dit een gevolg van meer of minder democratisch inszicht? Of is dit een gaan eenzijdig in radicale richting en anderzijds in meer reactionaire richting?

Staan hier met andere woorden tegenover elkander eenzijdig de vooruitstrevenden en anderzijds de conservatieven? Is de positie thans zoo geworden, zooals het was in Engeland vroeger, waar eenzijdig de Whigs of liberalen en anderzijds de Tories of conservatieven tegenover elkander stonden?

Indien dit het geval ware, dan zou dit er op wijzen, dat wij niet meer van een principieele staatkunde, maar van een meer zakelijke staatkunde in Nederland zouden moeten spreken, waarbij de antithese als niet meer ter zake zijnde, is uitgeschakeld. Dit zou tevens beteekenen, dat een organisatie van kiezers, gebaseerd op geloofsvertegenwoordiging geen zin meer zou hebben en geen doel zou treffen, immers de scheidinglijn loopt niet meer daar waar de levensovertuigingen tegen elkaar botsen, maar waar de zakelijke inzichten omtrent het al of niet radicale van de maatregelen elkaar snijden.

Het is toch wel opmerkelijk, dat wij eenzijdig zien een samengaan van de Roomsche-Katholieke fractie met de Partij van den Arbeid, hetwelk zou wijzen op een sturen in meer radicale richting, terwijl anderzijds het samen tegenstemmen van A.R., C.H., St. Ger. en Partij van de Vrijheid erop zou kunnen wijzen, dat wij hier een meer conservatieve staatkunde aantreffen.

Het doet in ieder geval toch wel eenigszins eigenaardig aan, dat wij telkenmale bij markante stemmingen in de Tweede Kamer telkens deze stemmencombinatie aantreffen, welke toch wel in een bepaalde richting wijzen. Voeg hierbij het feit, dat bij de laatste gehouden verkiezingen het zetelaantal van de A.R. is teruggelopen van 17 tot 13, dan wijst dit toch wel in de richting, dat er een bepaald verloop van stemmen heeft plaatsgevonden, hetwelk eenzijdig zijn oorzaak vindt in den terugval van vele liberalen op de Partij van de Vrijheid, maar anderzijds zijn vergoeding vindt in vele stemmen, die ongerust over de politiek van de regering Schermerhorn bij de A.R. daartegen steun moenden te zullen vinden. Het wijst er m.i. op, dat er ondanks vele verschuivingen uit bovenvermelde redenen aan te wijzen toch ook een verandering heeft plaats gevonden, doordat velen die vroeger overtuigd A.R. stemden dit thans niet meer doen. De aanwinst van de C.H. wijst erop dat er zijn geweest die hun stem op die lijst hebben uitgebracht, maar er zijn er toch ook nog velen geweest, die dit niet hebben gedaan.

De vraag is nu maar: wat zullen bij een volgende verkiezing deze kiezers doen en zal dit aantal niet sterk toenemen?

Het valt immers niet te ontkennen, dat er een verandering heeft plaatsgevonden. Wie altijd trouw heeft medegeleefd in de A.R. Partij, wie altijd een ijverig en getrouw lezer is geweest van Standaard en andere A.R. lectuur voelt thans dat hij iets mist in de A.R. Partij wat er vroeger wel was, maar nu niet meer gevonden wordt. Het is zoo moeilijk dit te definiëren, maar men voelt het zooveel te meer aan.

Het heeft mij getroffen, dat in de samenkomst te Schiedam, die door Marx van St. Aldegonde aldaar werd georganiseerd weer een begin van die oude gefundeerde klanken vernomen werd.

Het wil mij voorkomen, dat wij ons ernstig moeten bezinnen op wat ons te doen staat. Het is nu eenmaal zoo, dat wij daarbij ook een zware verantwoordelijkheid dragen, dat wij niet alleen op kerkelijk terrein, maar ook op staatkundig terrein het werk der Reformatie ter hand nemen. De lijnen moeten weer zuiver getrokken worden. Het beginsel weer op den voor-

grond gesteld en de Reformatische klanken uitgezuid.

Wij mogen het werk onzer voortrekkers niet verwaarlozen. Wij hebben het pand ons toebetrouwd niet uit handen te geven, maar de dure roeping dit te bewaren om weer aan ons nageslacht in ongerepten staat door te geven.

Daarbij moeten wij ons realiseren, dat de kerkelijke strijd, de wederkeer tot de aloude Schriftuurlijke Waarheid van Gods Woord, ons ook op politiek gebied waakzaam moet doen zijn. Wij mogen niet werkeloos toezien, dat daar een langzame afbrokkeling plaatsgrijpt op politiek gebied, maar het is onze plicht, wanneer onze stem wordt gesmoord in de A.R. Partij en daar een z.g. interkerkelijke politiek wordt gevoerd, ons af te vragen of het niet onze plicht, onze roeping — ook op dit terrein de handen in een te slaan en te doen wat onze roeping en plicht is.

Al zijn onze aanvragen daarbij klein, wat deert dat? Is het mostaardzaadje ook niet de geringste onder de zaden en groeit het niet uit tot een forschen boom? Wanneer wij in getrouwheid aan Gods Woord het Vaandel van Groen weer omhoog heffen en het elkaar toeroepen „IN ONS ISOLEMENT, dat is in onze ZELFSTANDIGHEID, in onze beginselvastheid ligt onze kracht”, dan weten wij het, dat God ons zal zegenen, gedachtig aan Zijn Woord, „Wie Mij eeren, zal Ik eeren, maar wie Mij verachten, zullen licht geacht worden”.

Verstaan wij dan onze roeping en onzen plicht in dezen.

Den Haag.

J. VERMIJ.

DE VRIJGEMAAKTE GEREFORMEERDEN EN DE ANTI-REVOLUTIONNAIRE PARTIJ EN POLITIEK. 1)

Inleiding.

Het is om meer dan één reden niet verwonderlijk, dat wij dezen dag zijn samengekomen, om ons te bezinnen op onze politieke levenshouding en met name op onze verhouding tot de Anti-Rev. Partij en Politiek.

De eerste en voornaamste reden moet wel hierin gelegen zijn, dat wij als vrijgemaakten niet bij de reformatie van het kerkelijk instituut mogen blijven staan. De wederkeer tot het Woord Gods moet er immers zijn over de volle breedte van ons leven. De voortgaande vernieuwing dient toch, overeenkomstig den eisch des HEEREN, al de samenlevingsverbanden aan te grijpen. Het gevaar is groot, dat wij met een vrijmaking van zondige kerkelijke handelingen en besluiten willen volstaan, om voor het overige over te gaan tot de orde van den dag, waardoor dan buiten het kerkelijk instituut alles maar bij het oude zou blijven²⁾.

Nu zijn wij het er theoretisch wel over eens, dat de vernieuwing en verandering in alle samenlevingsverbanden moet doorzetten. Daarmee willen wij onszelf volstrekt niet het etiket van reformatie op plakken. Wij volgen daarin niet meer dan het gebod van de Schrift, dat ons de heiligmaking van heel het leven beveelt.

Maar dan komt tot ons tegelijk daarmee de eisch daarin praktisch bezig te zijn. Anders stuiten wij de reformatie, dat is: dan staan wij de doorwerking van de vernieuwing door den HEILIGEN GEEST tegen. Want vernieuwing is maar niet een gril van vrijgemaakten maar het doorgaande werk des GEESTES, totdat Christus wederkomt.

Vandaar dat wij ons vandaag willen bezinnen op onze politieke levenshouding en onze verhouding tot de A.R. Partij en Politiek.

1) Referaat, — eenigszins omgewerkt en aangevuld — op het Congres tot bezinning op onze politieke levenshouding, 27 Dec. 1946.

2) Vergelijk: Prof. B. Holwerda, De taak der kerk tegenover haar jeugd in dezen tijd, referaat eerste Jeugdcongres, Nov. 1945; opgenomen in „In trouw volhardend” blz. 39—56; „Mits wij maar vasthouden, dat wij er met de vrijmaking niet zijn. Want nog geen 60 jaar na 1886 was de Gereformeerde Kerk al weer ontzaglijk ingeslagen. En dat terwijl ze voortdurend zichzelf belijdeerde vanwege een vroegere reformatie. Als we niet oppassen, kan over 35 jaar alweer een reformatie noodig zijn. Daar zijn nu soms al symptomen, heel licht nog maar, die me bezorgd maken. Je hoort nu soms al de eerste tonen van 'n nieuw jubileumlied „Wij, vrijgemaakten”, op de melodie van het „Wij, Calvinisten” van vroeger. En daaraan gaan we kapot, als we niet de oogen open hebben. Daar is vandaag in onze kringen terecht een averaars tegen vroegere organisatievormen, en terecht voert men het pleit voor vernieuwing. Het is wel. Als we maar niet den waan koesteren alsof de kerkelijke samenleving gereed zou zijn met het verdwijnen van de professoren ter synode, en de jeugd gereed zou zijn met alleen jongelui in de besturen. Dat zou de waan zijn alsof er slechts technische fouten in het spel zijn; alsof er niet was de zonde die in onze leden woont. Wie daarin de reformatie ziet, die zal alleen beleven, dat het wat minder star toegaat in de toekomst, wat meer avontuurlijk; en over enkele jaren wellicht reeds weer een verschuiving begaaren in de tegenwoordige richting. Wij organiseren de kerk niet gezond, en de jeugd evenmin. Er komt alleen wat van terecht, als het bij ons allen komt tot een innerlijke reformatie, die ook werkelijk voortgaand is” (blz. 52/3).

Zoo kom ik tot mijn eerste stelling:

1. De moeilijkheden, welke er voor de vrijgemaakte Gereformeerden als leden der A. R. P. zijn ontstaan, vinden haar concrete aanleiding niet alleen in de weinig principiële zoogenaamde praktische politiek, maar veelmeer in het feit, dat door de synodocratische leden der Partij de uitsluitende kerkelijke sleutelmacht op de vrijgemaakten is toegepast.

Deze eerste stelling gaat uit van het feit, dat wij inzake onze politieke levenshouding en betreffende onze verhouding tot de A. R. P. moeilijkheden hebben. Ik geloof, dat wel niemand onzer het bestaan van die moeilijkheden zal willen, noch kunnen ontkennen. Of het moest zijn dat er zijn, die zich buiten hun vrijgemaakte kerk van niets aantrekken. Maar dat zijn dan ook geen belijders van Gods naam op alle levensstreeken.

Moeilijkheden zijn er echter niet alleen bij ons, vrijgemaakte leden der Partij. Ook in andere kringen dan de onze zoekt men bezinning en heeft men kritiek op de A. R. P. en politiek. Ik denk slechts aan het verschijnen van bladen als „Polemios” en vooral van „NU”, welke bepaalde kringen van A. R. lezers om zich verzamelen³⁾.

Voor ons vrijgemaakten komt de bezinning en kritiek vooral hieruit voort, dat wij ons afvragen, of de A. R. P. en Politiek nog wel overeenkomstig haar grondbeginselen leeft. Door de vrijmaking zijn onze oogen door den HEERE geopend voor de ontzettende DE-formatie, de enorme verwereldlijking door de verlaten van het Woord des HEEREN, in het gehele christelijke leven, dus niet alleen in het kerkelijke doch evenzeer daarbuiten. Het opmerken van die deformatie-verschijnselen lateert niet van den datum der vrijmaking. Men werpt ons vooral van synodocratische zijde wel eens voor, dat wij vrijgemaakten nu opeens overal deformatie zien. Neen, reeds lang vóór de vrijmaking was er ontevredenheid over het partijbeleid en de praktische politiek. Daarom formuleerde ik in de eerste stelling, dat onze moeilijkheden allereerst haar concrete aanleiding vinden in de weinig principiële zoogenaamde praktische politiek. Ik wil daarop niet al te breed ingaan doch slechts in het kort het een en ander aanduiden.

Daarover den volgende keer.

FRANCKE.

3) Het Anti-Rev. Weekblad „Nu” is kritisch ingesteld; vergelijk reeds in het eerste no. het artikel van D. O. Werkman: Is de A.R. ook het politiek tehuis voor de Arbeiders? In die jaren (n.l. vóór den laatste wereldoorlog) zijn de arbeiders hun tehuis kwijt geraakt. Onze vertegenwoordigers en leiders hebben het juiste woord niet kunnen vinden. Daarom zijn de arbeiders niet meer ter vergadering gekomen en hebben zij de bladen niet gelezen. Kunnen onze leiders met de hand op hun hart verklaren: „Wij hebben geen schuld”? Kunnen zij hierbij op hun redevoeringen, hun voorstellen, hun interpellaties, hun krantenartikelen wijzen en zeggen: „Dat steunde onze arbeiders en werklouzen”? In no. 2 stelt H. v. d. Toren in een Amsterdamschen brief aan den nieuwen leider der A.R. Partij, den heer J. Schouten, een aantal openhartige vragen, welke vragen derwijls de kritiek openbaar maken.

Zie ook in no. 15 het artikelje: „De fractie”.

OPVOEDING EN ONDERWIS

SAMENWERKING? III.

Ik kan me voorstellen, dat menigeen, die de beide vorige artikelen las, zegt: „Maar als het dien kant op gaat, als we in ons isolement moeten gaan, als we synthese moeten mijden, dan worden we onder de voet gelopen, dan is er straks geen plaats meer voor ons op deze wereld. En bovendien, is deze houding geen uiting van Fariseïsme of drijft ze althans niet in deze richting? Moeten we de wereld niet voor Christus winnen? Hoe zullen we dat kunnen, als we ons afzonderen?”

Moeten we ons niet midden in den stroom werpen? Dan kunnen we lichtende lichten zijn en een zoutend zout. Niet den gemakkelijksten weg, n.l. dien van afzondering, maar den moeilijken weg van samenspreking en samenwerking dient ingeslagen om nog velen te winnen, nu de velden wij zijn om te oogsten. Natuurlijk zijn er vele gevaren op dezen weg, maar de Schrift geeft ons hier den leefregel: „Zij dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven”.

Deze en dergelijke opmerkingen worden in dezen tijd nog al eens gemaakt en daarom wil ik er even op ingaan.

Allereerst dat verwijt, van met een boekken in een hoekken te gaan zitten en de wereld aan haar lot over te laten.

In heerlijke zelfgenoegzaamheid zich weten de uitverkorenen, de begenadigden en rustig toezien, dat de vullen nog vuiler worden!

Maar dat verwijt wijs ik met verontwaardiging af. Dacht u, dat ik van meening zou zijn dat we ons niet om de wereld zouden moeten bekommeren?

We zullen het Evangelie moeten prediken aan alle creaturen. We moeten immers onzen naaste liefhebben als onszelf. Dat beteekent, dat wij zending moeten drijven. Een kerk, die geen zending drijft, is ten doode opgeschreven. Dat beteekent verder dat ieder van ons, waar hij ook werkt en welke taak hij ook van Godswege in deze wereld heeft te vervullen, getuige moet zijn en het ambt der geloovigen moet uitoefenen. En als hij dat doet, dan wordt hij niet zelfgenoegzaam, maar dan denkt hij klein van zichzelf en groot van Hem, die hem dat heerlijke ambt verleende. Hoe komt men er toch bij om deze taak gemakkelijk te noemen? Begin er maar eens aan, in fabriek, werkplaats, trein of bus en ge zult ondervinden hoe zwaar deze opdracht is. Waren wij hierin maar getrouw! Al zijn we dan niet groot in getal, we zouden groote kracht kunnen ontwikkelen en in dezen weg is groot loon, want zóó krijgt het geloof de gelegenheid uit te groeien en tot ontwikkeling te komen.

Men hoort tegenwoordig van groote plannen op het gebied van Evangelisatie, maar ik heb wel eens den indruk dat men vergeet, dat deze moet plaats hebben, vanuit Jeruzalem, d.w.z. dat men te veel uit het oog verliest, dat ieder getuigen moet op de plaats waar God hem stelde. Het dienstmeisje en de minister, de kantoorclerk en de fabrieksarbeider, ieder heeft een taak.

Zouden we de wereld, onze medemenschen, ongewaarschuwd, verloren laten gaan?

Hier ligt onze groote schuld!

We durven niet! Waarom niet?

Omdat we zoo graag den naam willen hebben bij de menschen van de wereld, dat er toch heusch met ons nog wel valt te praten, dat we meevallen en dat we zoo dwars en koppig niet zijn, als waarvoor ze ons hielden! Daar zit de kneep!

Maar ondertusschen verzaken we onze roeping en de wereld om ons heen zinkt weg door onze schuld.

Getuigen moeten we, of we durven of niet, maar dat is iets anders dan een compromis sluiten met de wereld, door met haar te congresseeren of verbonden met haar te sluiten. Ik zou aan al die menschen in onze kringen, die toenadering zoeken en eendracht propageeren, willen vragen: „Verstant en aanvaardt gij uw doop? Weet ge, dat ge dus behoort tot een heilig volk, omdat God een verbond met u sloot, en dat gij daarom van adel zijt?” Welnu: adeldom verplicht! Verbonden sluiten met wereldsche organisaties, samenwerken met hen, die buiten zijn, houdt in, zich laten gelijkgeschakelen, zijn afkomst verloochenen.

Dat is mijn groote bezwaar tegen „Korte Hemmen” en Inspectie-vergaderingen, waar sprekers van allerlei overtuiging elkander aflossen.

Ieder op zijn beurt mag zeggen wat hij wil, meening wordt tegenover meening gezet. Dat hoort wel heel democratisch, maar in werkelijkheid is het verraad. Zouden wij de ideeën van een Humanist als gelijkwaardig mogen waardeeren aan die welke ontleend zijn aan den Bijbel? Tenslotte hebben alleen die uiteenzettingen, die ideeën waarde, die gedekt worden door Gods Woord. En daarom — eigen organisaties, waar sprekers optreden uit eigen kring. Wereldsche kringen doen evenzoo, maar „der tijden nood eischt geen toenadering”, zooals Dr. Van Klinken en vele anderen meenen. Die toenadering beteekent verflauwing en verdoezeling van grenzen en uiteindelijk onzen ondergang.

„Wat een bekrompen standpunt”, hoor ik zeggen. Best, dan maar bekrompen. De tegenstelling rekkelijken en preciezen is niet van vandaag. En laat Dr. Van Klinken de geschiedenis nu eens weer raadplegen en laat hij eens nagaan waar al die rekkelijken uitkwamen. Ze hebben als Demas de tegenwoordige wereld liefgekregen.

Wie contracteert met de wereld, wordt door haar besmet. „Maar”, zegt men, „is dan de kracht van het Christelijk beginsel zoo gering, dat reeds bij voorbaat vaststaat, dat het zal verliezen?” Mijn antwoord daarop is, dat het Christelijk beginsel alleen zal kunnen egevierden, als het wordt uitgedragen door menschen, die dat beginsel hooghouden, het ongerept handhaven en er niet mee gaan marchandeeren en dat gebeurt op „Korte Hemmen” en op Inspectie-vergaderingen, waar sprekers van allerlei kleur hun meeningen vrij uit mogen ontwikkelen, waar besprekingen worden gevoerd op z.g. „reel-principiële grondslag”.

Dus samenspreking met andere organisaties, in welken vorm ook, is absoluut af te keuren? Dat volgt hier nog niet uit. Ik kan me voorstellen, dat op een gegeven moment, op een bepaald punt, de wenschelijkheid en mogelijkheid van samenspreking wordt gevoeld, maar dat is heel iets anders dan contractueel samenwerken.

Dat is ook mijn groote bezwaar tegen de toetreding van „De Groote” tot het A.N.O.V.

Tenslotte nog een enkele opmerking over het hanteeren van den tekst, dien ik in 't begin van dit artikel citeerde: „Zij dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven”. Nu — daarvan hebben we een verklaring van een bloedgetuige der Kerk, Dr. Joh. Kapteyn.

Hij heeft ons voorgehouden, dat we aan dezen niet het recht kunnen ontleenen om wat behendig manoeuvreren in het midden van deze wereld en er een voorzichtig — accoord mee te sluiten. Integendeel, we worden geaarschuwd op onze hoede te zijn t.a.v. allerlei, dat als een nieuwe waarheid of een nieuw